When Jesus Spoke Yiddish: Translating the New Testament for Jews

די בשׂורה לויט מַתִּיָא

א דאָס איז דאָס סֵפר פון דעם יִחוס פון יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ,
דעם זון פון דָוִדן, דעם זון פון אַבְרָהַמען.
2 אַבְרָהם האָט געבוירן יִצְחָקן, און יִצְחָק האָט געבוירן
יַעקבן, און יַעקב האָט געבוירן יהודהן און זיינע ברידער,
3 און יהודה האָט געבוירן פֶּרֶצן און זֶרחן פון תָּמָרן, און
פֶּרֶץ האָט געבוירן חֶצרונען, און חֶצרון האָט געבוירן
רָמען, 4 און רָם האָט געבוירן עַמִּינָדבן, און עַמִּינָדב האָט
געבוירן נַחשונען, און נַחשון האָט געבוירן שַׂלמונען, 5 און
שַׂלמון האָט געבוירן בוֹעַזן פון רָחָבן, און בוֹעַז האָט
געבוירן עוֹבֵדן פון רוּתן, און עוֹבֵד האָט געבוירן יִשַׁי,
6 און יִשַׁי האָט געבוירן דעם מֶלֶך דָוִד.
און דָוִד האָט געבוירן שלֹמהן פון דעם ווייב פון אוּרִיָה,
7 און שלֹמה האָט געבוירן רחַבעָמען, און רחַבעָם האָט
געבוירן אַבִיָהן, און אַבִיָה האָט געבוירן אָסָאן, 8 און אָסָא
האָט געבוירן יהוֹשָׁפָטן, און יהוֹשָׁפָט האָט געבוירן יהוֹרָמען,
און יהוֹרָם האָט געבוירן עוּזִיָהוּן, 9 און עוּזִיָהוּ האָט געבוירן

Naomi Seidman
Distinguished Faculty Lecture
Graduate Theological Union
November 7, 2017

Paul Helic, frontispiece and cover of the New Testament in Yiddish, Krakow, 1540

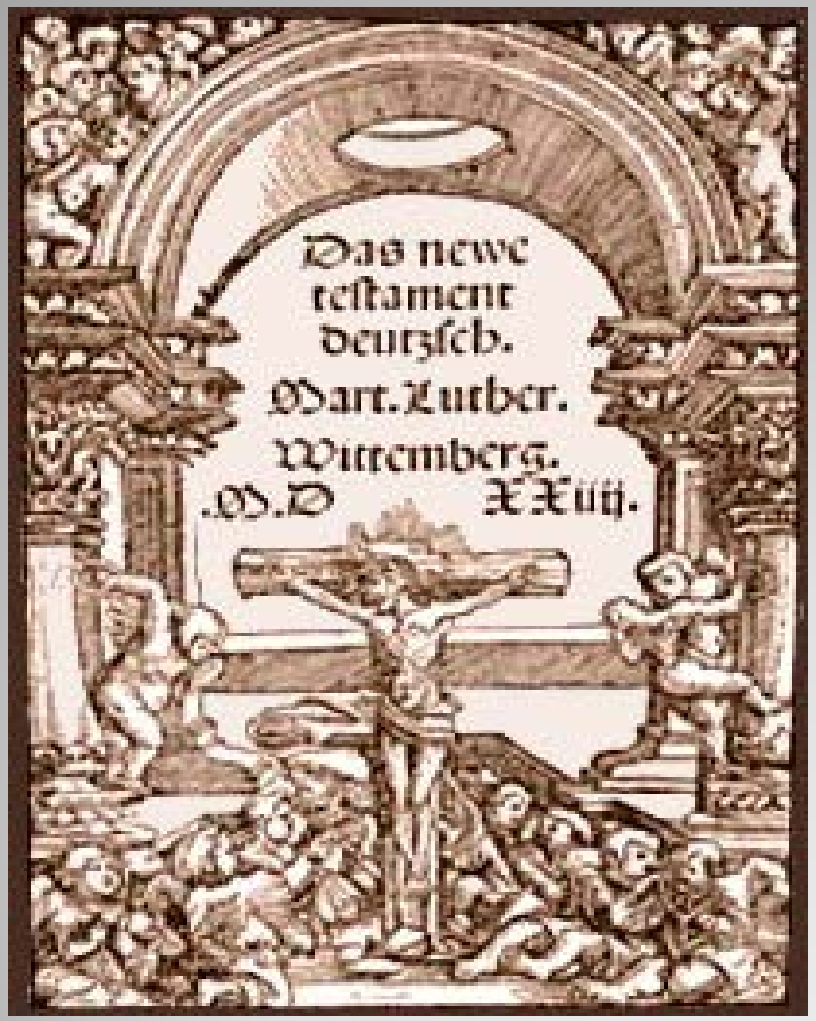
Das newe
testament
deutzsch.
Mart. Luther.
Wittemberg.
.M.D XXiiij.

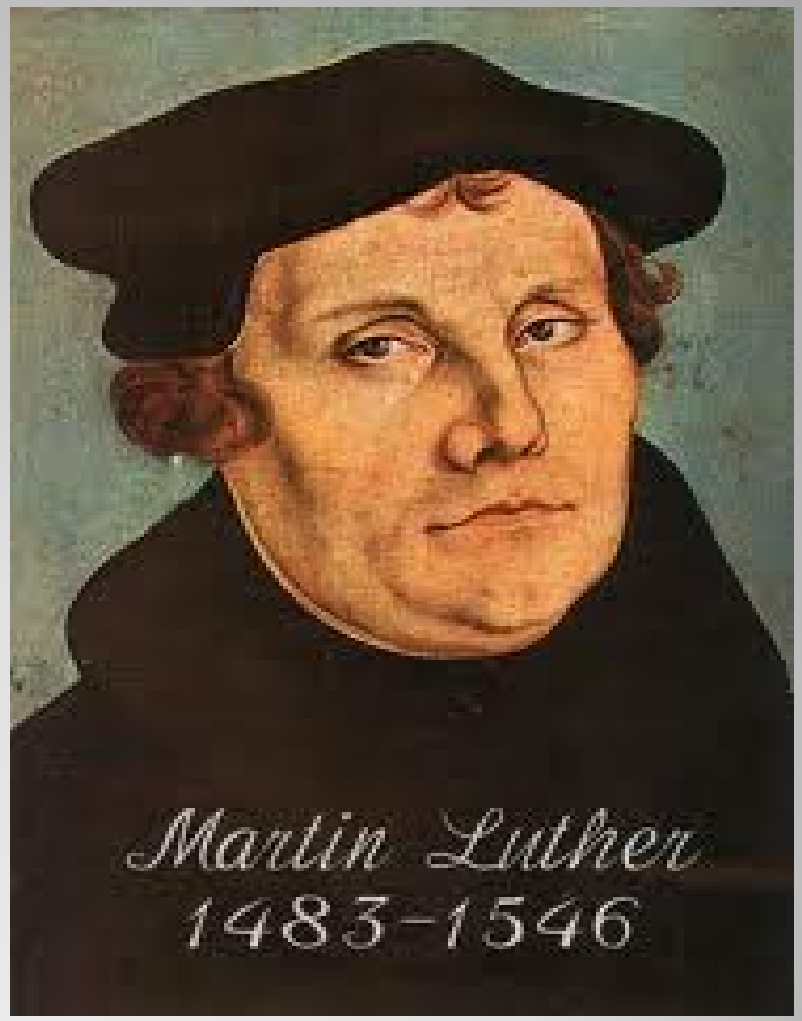
Martin Luther
1483–1546

British and Foreign Bible Society
Founded 1804 in London

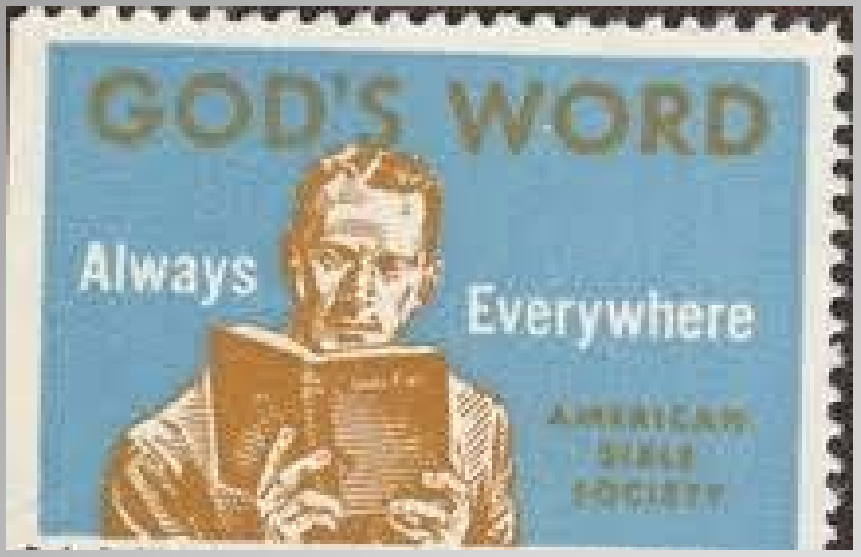
GOD'S WORD
Always
Everywhere
AMERICAN BIBLE SOCIETY

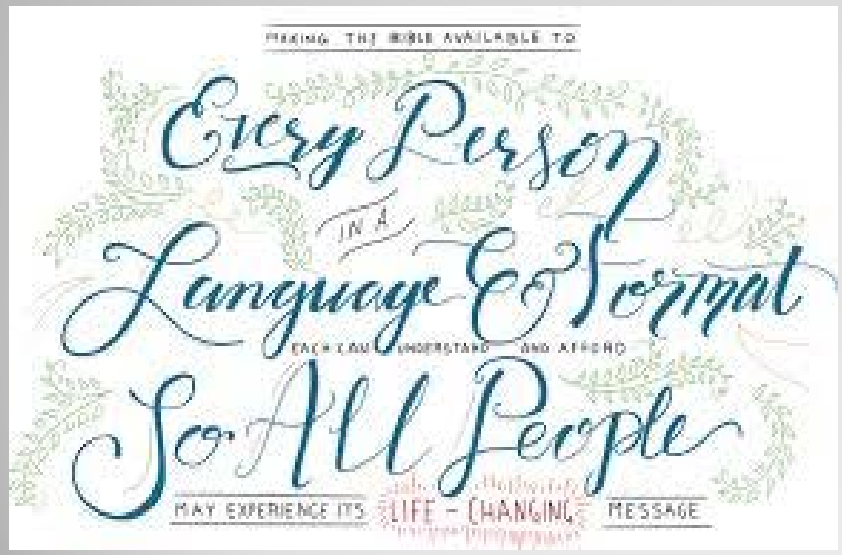
MAKING THE BIBLE AVAILABLE TO
Every Person
IN A
Language & Format
EACH CAN UNDERSTAND AND AFFORD
So All People
MAY EXPERIENCE ITS LIFE-CHANGING MESSAGE

FOR THE HEALING OF THE NATIONS
1941
READ THE BIBLE

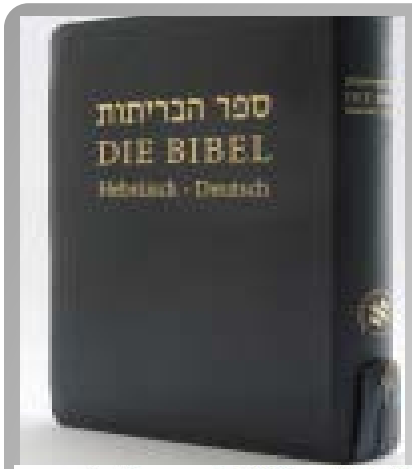

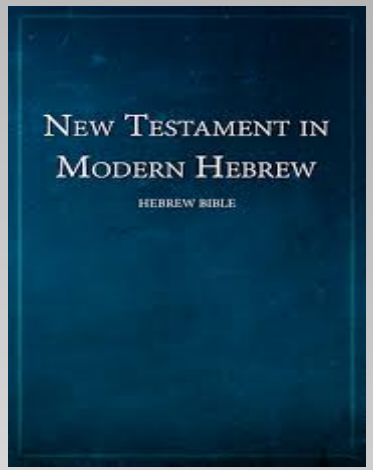

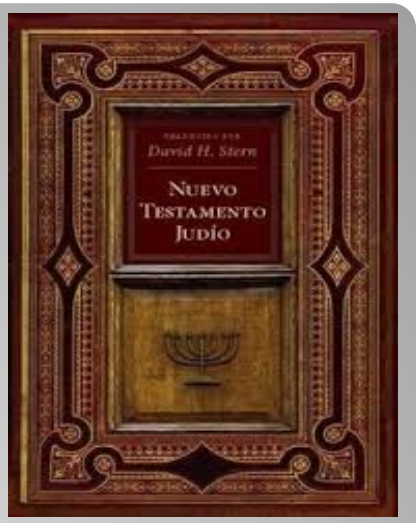

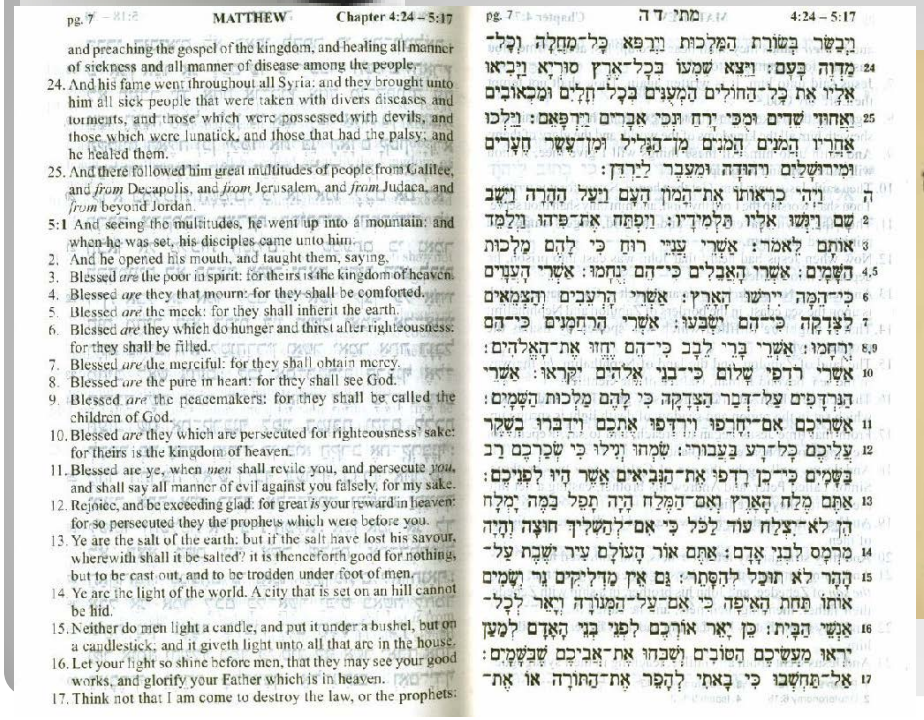

pg. 7 MATTHEW Chapter 4:24 – 5:17

and preaching the gospel of the kingdom, and healing all manner of sickness and all manner of disease among the people.
24. And his fame went throughout all Syria: and they brought unto him all sick people that were taken with divers diseases and torments, and those which were possessed with devils, and those which were lunatick, and those that had the palsy; and he healed them.
25. And there followed him great multitudes of people from Galilee, and *from* Decapolis, and *from* Jerusalem, and *from* Judaea, and *from* beyond Jordan.
5:1 And seeing the multitudes, he went up into a mountain: and when he was set, his disciples came unto him:
2. And he opened his mouth, and taught them, saying,
3. Blessed *are* the poor in spirit: for theirs is the kingdom of heaven.
4. Blessed *are* they that mourn: for they shall be comforted.
5. Blessed *are* the meek: for they shall inherit the earth.
6. Blessed *are* they which do hunger and thirst after righteousness: for they shall be filled.
7. Blessed *are* the merciful: for they shall obtain mercy.
8. Blessed *are* the pure in heart: for they shall see God.
9. Blessed *are* the peacemakers: for they shall be called the children of God.
10. Blessed *are* they which are persecuted for righteousness' sake: for theirs is the kingdom of heaven.
11. Blessed are ye, when *men* shall revile you, and persecute *you*, and shall say all manner of evil against you falsely, for my sake.
12. Rejoice, and be exceeding glad: for great *is* your reward in heaven: for so persecuted they the prophets which were before you.
13. Ye are the salt of the earth: but if the salt have lost his savour, wherewith shall it be salted? it is thenceforth good for nothing, but to be cast out, and to be trodden under foot of men.
14. Ye are the light of the world. A city that is set on an hill cannot be hid.
15. Neither do men light a candle, and put it under a bushel, but on a candlestick, and it giveth light unto all that are in the house.
16. Let your light so shine before men, that they may see your good works, and glorify your Father which is in heaven.
17. Think not that I am come to destroy the law, or the prophets:

pg. 7 מתי ד ה 4:24 – 5:17

24 וַיֵּשָׁר בְּשׂוֹרַת הַמַּלְכוּת וַיְרַפֵּא כָּל־מַחֲלָה וְכָל־
מַדְוֶה בָּעָם: וַיֵּצֵא שִׁמְעוֹ בְּכָל־אֶרֶץ סוּרְיָא וַיָּבִיאוּ
אֵלָיו אֶת כָּל־הַחוֹלִים הַמְעֻנִּים בְּכָל־חֳלָיִם וּמַכְאוֹבִים
25 וְאֲחוּזֵי שֵׁדִים וּמְכֵי יָרֵחַ וּמְכֵי אֲבָרִים וַיְרַפְּאֵם: וַיֵּלְכוּ
אַחֲרָיו הֲמֹנִים מִן־הַגָּלִיל וּמִן־עֲשֶׂר חֲצָרִים
וּמִירוּשָׁלַיִם וּיְהוּדָה וּמֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:
ה וַיְהִי כְּרָאוֹתוֹ אֶת־הֲמוֹן הָעָם וַיַּעַל הָהָרָה וַיֵּשֶׁב
2 שָׁם וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו תַּלְמִידָיו: וַיִּפְתַּח אֶת־פִּיהוּ וַיְלַמֵּד
3 אוֹתָם לֵאמֹר: אַשְׁרֵי עֲנִיֵּי רוּחַ כִּי לָהֶם מַלְכוּת
4,5 הַשָּׁמַיִם: אַשְׁרֵי הָאֲבֵלִים כִּי־הֵם יְנֻחָמוּ: אַשְׁרֵי הָעֲנָוִים
6 כִּי־הֵמָּה יִירְשׁוּ הָאָרֶץ: אַשְׁרֵי הָרְעֵבִים וְהַצְּמֵאִים
7 לַצְּדָקָה כִּי־הֵם יִשְׂבָּעוּ: אַשְׁרֵי הָרַחֲמָנִים כִּי־הֵם
8,9 יְרֻחָמוּ: אַשְׁרֵי בְרֵי לֵבָב כִּי־הֵם יֶחֱזוּ אֶת־הָאֱלֹהִים:
10 אַשְׁרֵי רֹדְפֵי שָׁלוֹם כִּי־בְנֵי אֱלֹהִים יִקָּרְאוּ: אַשְׁרֵי
הַנִּרְדָּפִים עַל־דְּבַר הַצְּדָקָה כִּי לָהֶם מַלְכוּת הַשָּׁמָיִם:
11 אַשְׁרֵיכֶם אִם־יְחָרְפוּ וְיִרְדְּפוּ אֶתְכֶם וְדִבְּרוּ בְשֶׁקֶר
12 עֲלֵיכֶם כָּל־רָע בַּעֲבוּרִי: שִׂמְחוּ וְגִילוּ כִּי שְׂכַרְכֶם רַב
בַּשָּׁמָיִם כִּי־כֵן רָדְפוּ אֶת־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵיכֶם:
13 אַתֶּם מֶלַח הָאָרֶץ וְאִם־הַמֶּלַח הָיָה תָפֵל בַּמֶּה יְמֻלַּח
הֵן לֹא־יִצְלַח עוֹד לְכֹל כִּי אִם־לְהַשְׁלִיךְ חוּצָה וְהָיָה
14 מִרְמָס לִבְנֵי אָדָם: אַתֶּם אוֹר הָעוֹלָם עִיר שֶׁבֶת עַל־
15 הָהָר לֹא תוּכַל לְהִסָּתֵר: גַּם אֵין מַדְלִיקִים נֵר וְשָׂמִים
אוֹתוֹ תַּחַת הָאֵיפָה כִּי אִם־עַל־הַמְּנוֹרָה וְאָר לְכָל־
16 אַנְשֵׁי הַבַּיִת: כֵּן יָאֵר אוֹרְכֶם לִפְנֵי בְּנֵי הָאָדָם לְמַעַן
יִרְאוּ מַעֲשֵׂיכֶם הַטּוֹבִים וְשַׁבְּחוּ אֶת־אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמָיִם:
17 אַל־תַּחְשְׁבוּ כִּי בָאתִי לְהָפֵר אֶת־הַתּוֹרָה אוֹ אֶת־

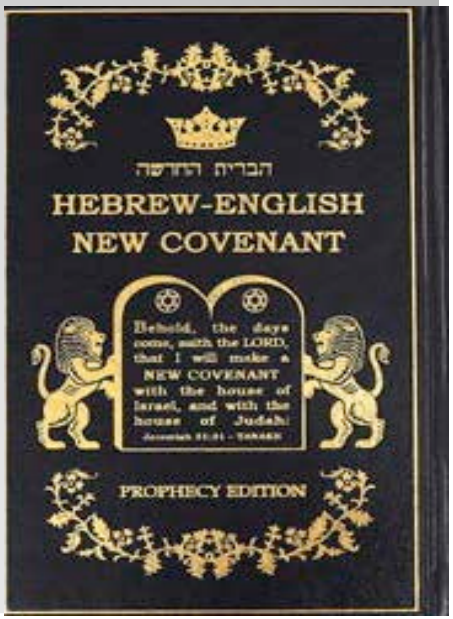

The Bible Society in Israel

For out of Zion
shall go forth the Law,
and the Word of the Lord

יֵשׁוּעַ קָם לִתְחִיָּה

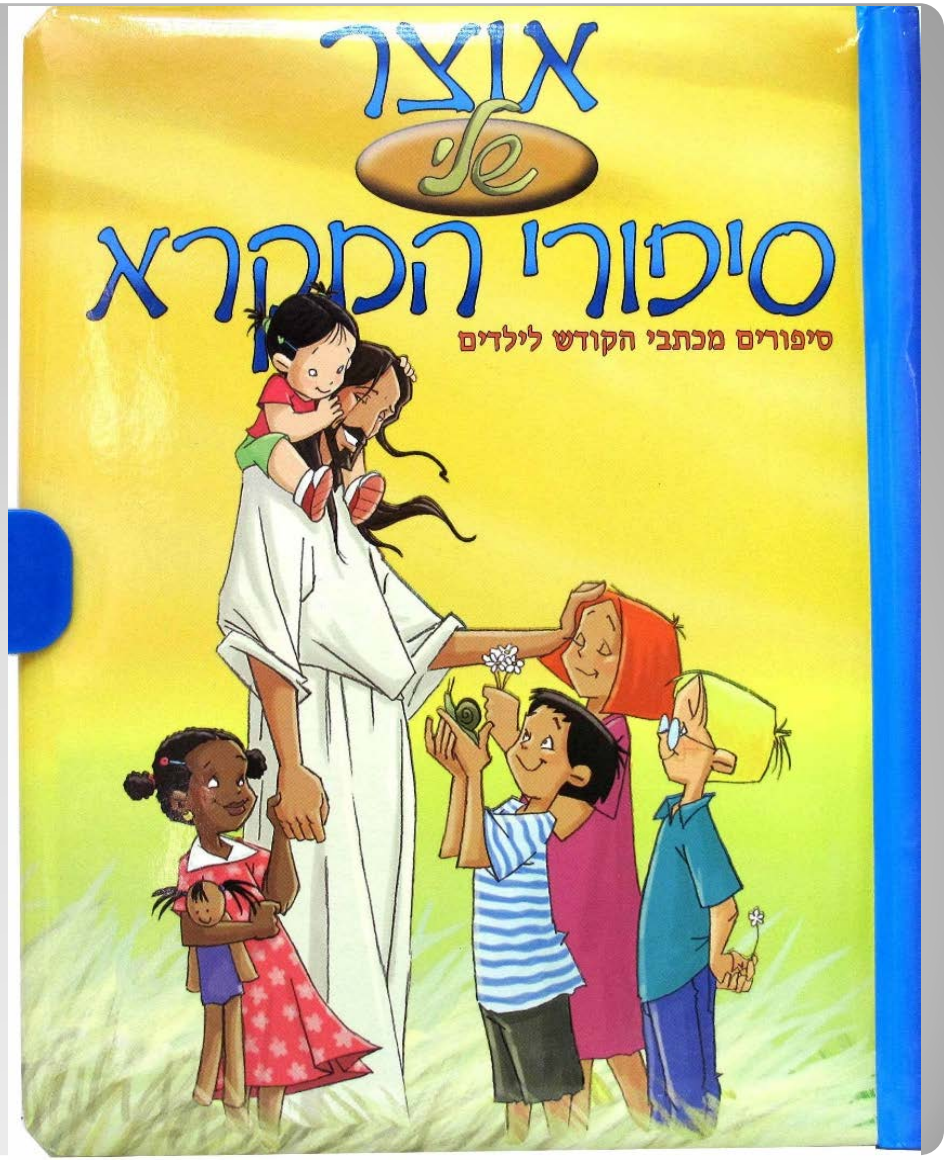

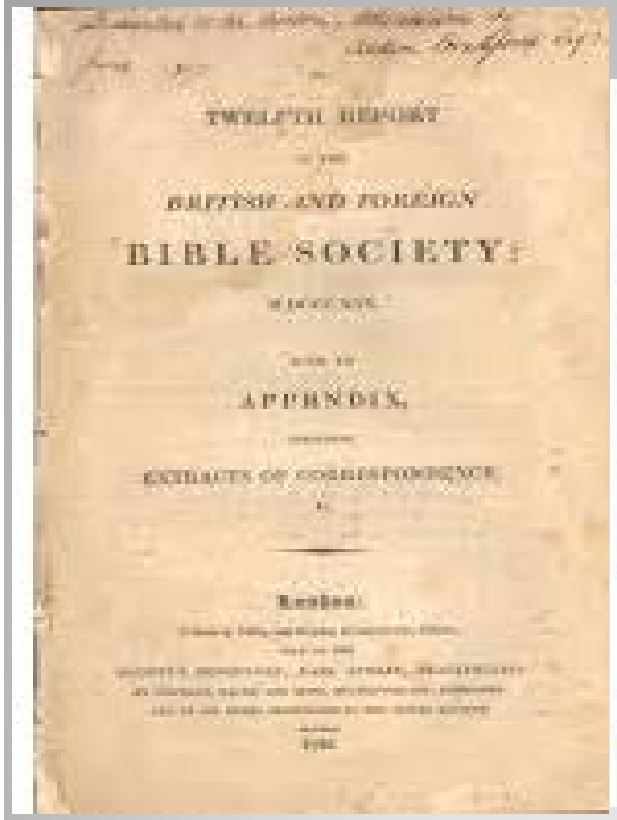
TWELFTH REPORT

BRITISH AND FOREIGN

BIBLE SOCIETY:

APPENDIX,

EXTRACTS OF CORRESPONDENCE

London:

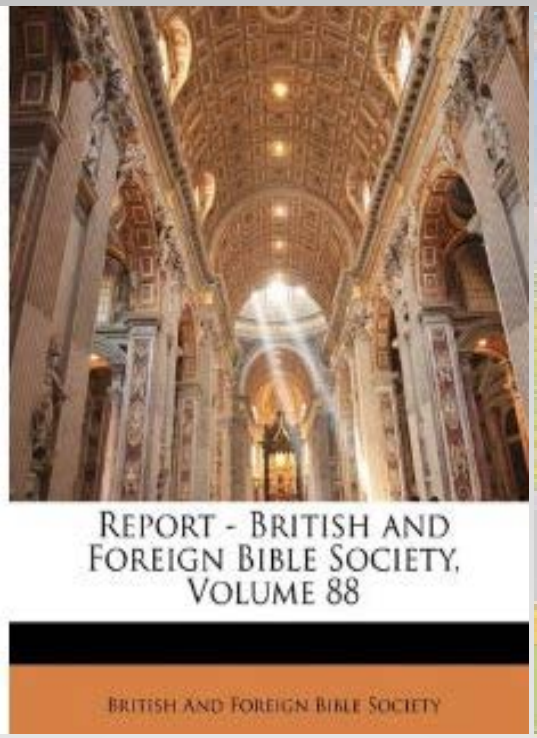

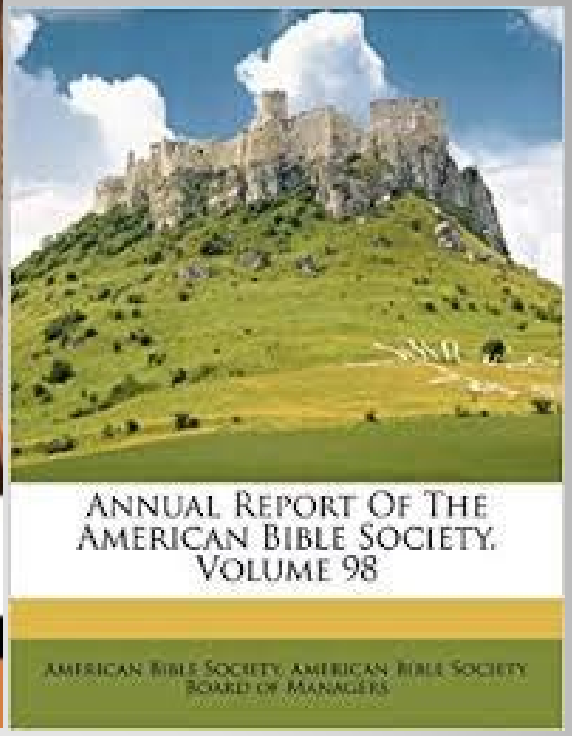

Isaac Salkinson (1822-1883)

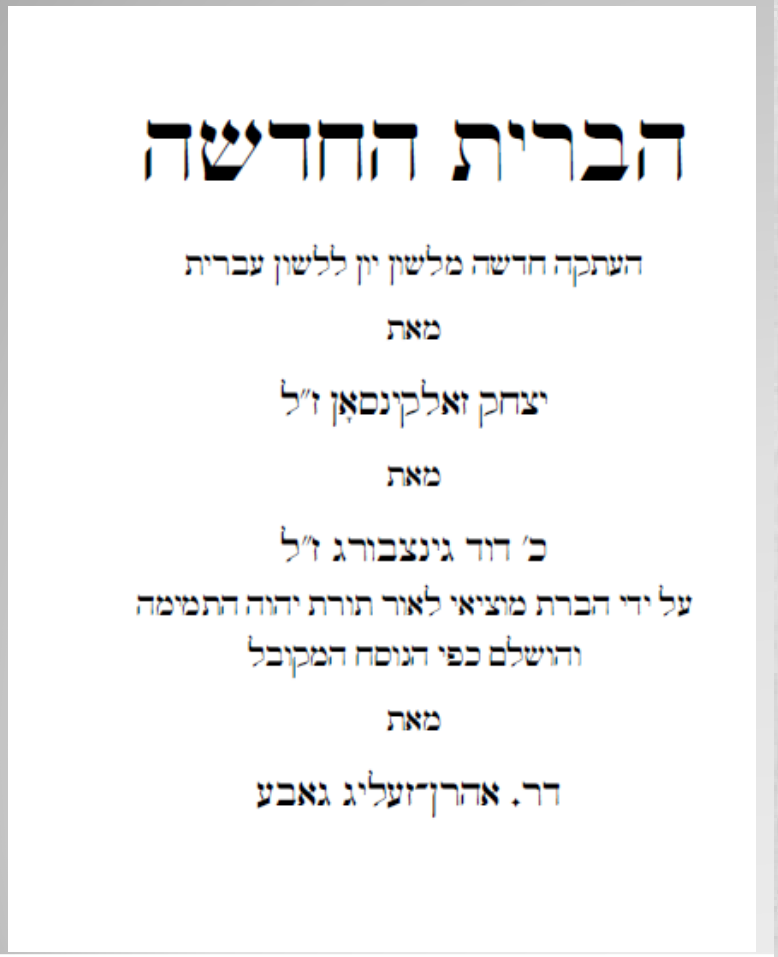

הברית החדשה

העתקה חדשה מלשון יון ללשון עברית

מאת

יצחק זאלקינסאָן ז״ל

מאת

כ׳ דוד גינצבורג ז״ל

על ידי הברת מוציאי לאור תורת יהוה התמימה
והושלם כפי הנוסח המקובל

מאת

דר. אהרן־זעליג גאבע

REV. ISAAC SALKINSON.

Christian David Ginsburg
1831-1914

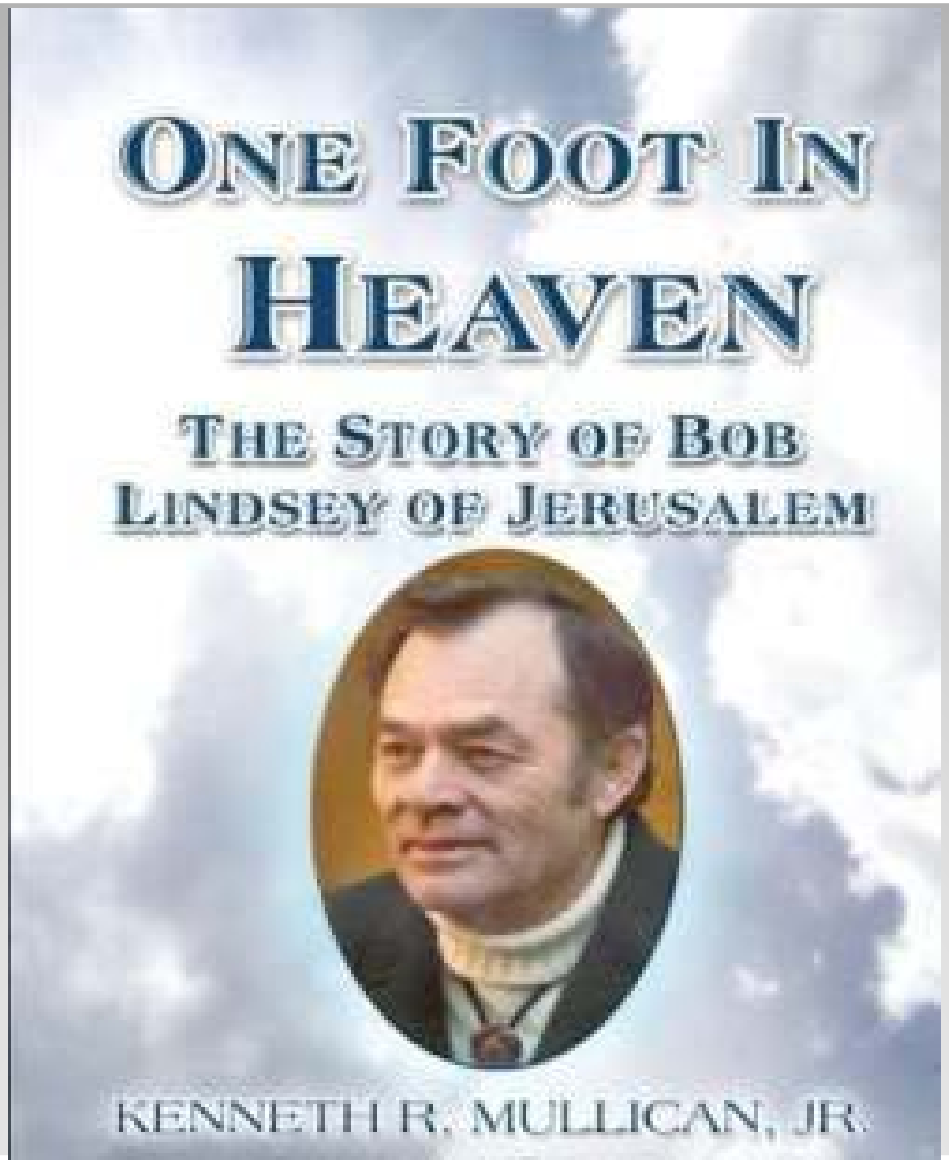
ONE FOOT IN
HEAVEN
THE STORY OF BOB
LINDSEY OF JERUSALEM
KENNETH R. MULLICAN, JR.

אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, יִתְקַדֵּשׁ שִׁמְךָ,
תָּבוֹא מַלְכוּתְךָ, יֵעָשֶׂה רְצוֹנְךָ
כְּבַשָּׁמַיִם, כֵּן בָּאָרֶץ.
אֶת לֶחֶם חֻקֵּנוּ תֵּן לָנוּ הַיּוֹם
וּסְלַח לָנוּ עַל חֲטָאֵינוּ
כְּפִי שֶׁסּוֹלְחִים גַּם אֲנַחְנוּ לַחוֹטְאִים לָנוּ
וְאַל תְּבִיאֵנוּ לִידֵי נִסָּיוֹן,
כִּי אִם חַלְּצֵנוּ מִן הָרָע.
כִּי לְךָ הַמַּמְלָכָה, הַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאָרֶת
לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. אָמֵן.

The Lord’s Prayer in Hebrew (Matt. 6: 9-13)

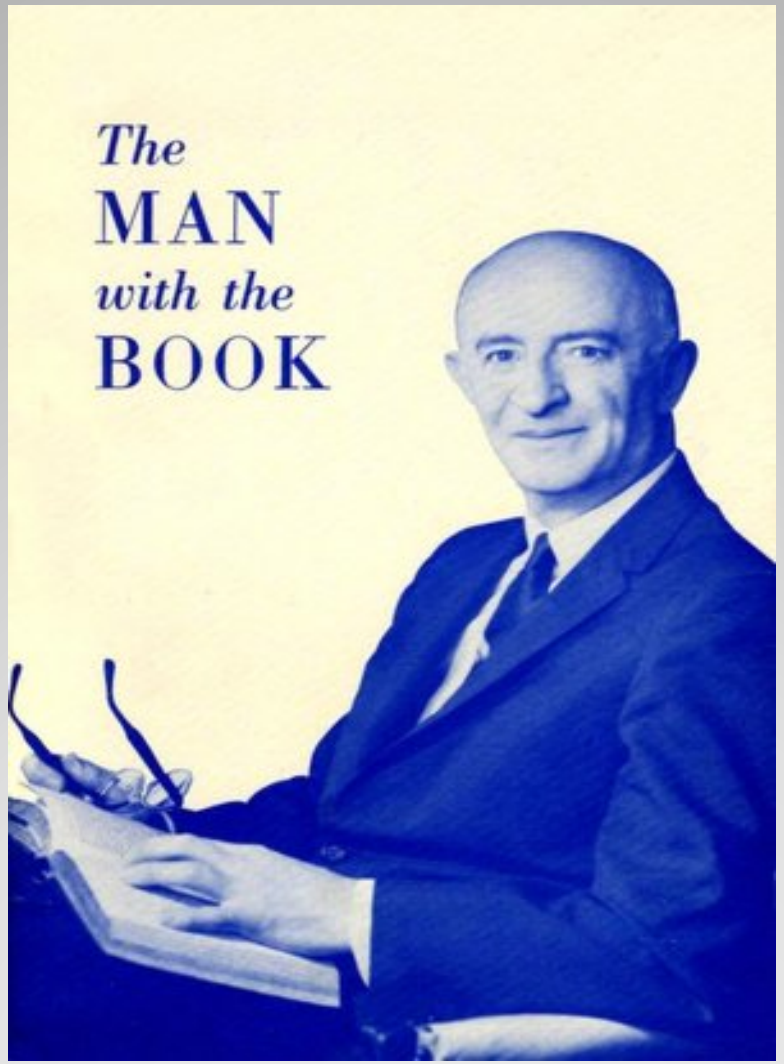

Chaim (Henry) Einspruch (1892-1977)

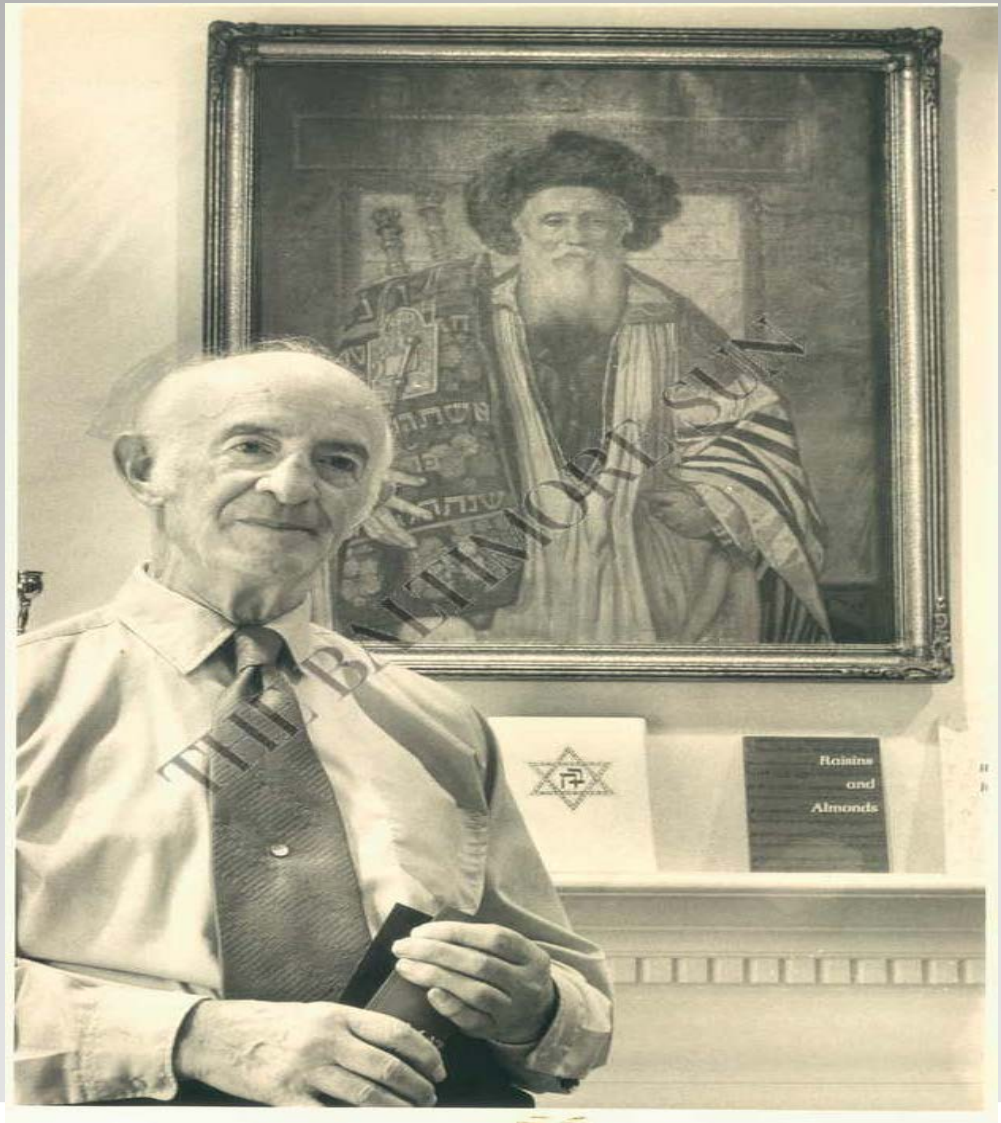
Raisins
and
Almonds

"The Jewish Torah in Yiddish." This cartoon, which appeared in *Der groyser kundes* (The Big Prankster) in 1926, depicts the poet Yehoash as Moses (and as Dante), descending Mount Bronx to present his translation of the Hebrew Bible to awestruck onlookers.

Yehoash (Solomon Bloomgarten) (1870-1927)

הברית החדשה

דאס נייע טעסטאמענט

פון

דעם משיח

אויפ׳ם נייא איבערזעצט אין יודיש

פון

מרדכי שמואל בערגמאנן.

Gift of
Mass. Bible Society

לאנדאן

1912.

בריטיש אונד אויסלענדישע ביבעל־געזעלשאפט.

MASSACHUSETTS BIBLE SOCIETY

Mordechai Shmuel Bergman, Haberit Hahadasha/Dos Neye Testament

די מַעשים פון די שליחים

א אין דעם ערשטן סֵפר, אָ טעאָפילוס, האָב
איך געשריבן פונוועגן אַלץ, וואָס יֵשוּעַ האָט
אָנגעהויבן צו טאָן און צו לערנען, [2] ביז דעם
טאָג, אין וועלכן ער איז אַרויפגענומען געוואָרן,
נאָכדעם ווי ער האָט דורך דעם רוּחַ־הַקוֹדֶש
געגעבן געבאָט צו די שליחים, וועמען ער האָט
אויסדערוויילט; [3] צו וועמען ער האָט זיך אויך
אַנטפּלעקט אַ לעבעדיקער נאָך זיינע עֲנוּיִים דורך
אַ סַך צייכנס, בעת ער האָט זיך צו זיי באַוויזן
אין מֶשך פון פערציק טעג, און האָט גערעדט
צו זיי פונוועגן דעם מַלכות פון גאָט. [4] און בעת
ער איז מיט זיי געווען פאַרזאַמלט אינאיינעם,
האָט ער זיי באַפוילן ניט אָפּצוקערן פון ירושָלַיִם,
נייערט צו וואַרטן אויף דער הַבטָחה פון דעם
פאָטער, פון וואָס, האָט ער געזאָגט, איר האָט
געהערט פון מיר; [5] וואָרים יוֹחָנָן האָט געטובלט
מיט וואַסער, אָבער איר וועט געטובלט ווערן
מיט דעם רוּחַ־הַקוֹדֶש בְּקָרוֹב, נאָך די דאָזיקע
טעג.

[6] דעריבער, בעת זיי זענען זיך צוזאַמענגעקומען,
האָבן זיי אים געפרעגט, אַזוי צו זאָגן: האַר,
וועסטו אין דער איצטיקער צייט ווידער אויפריכטן

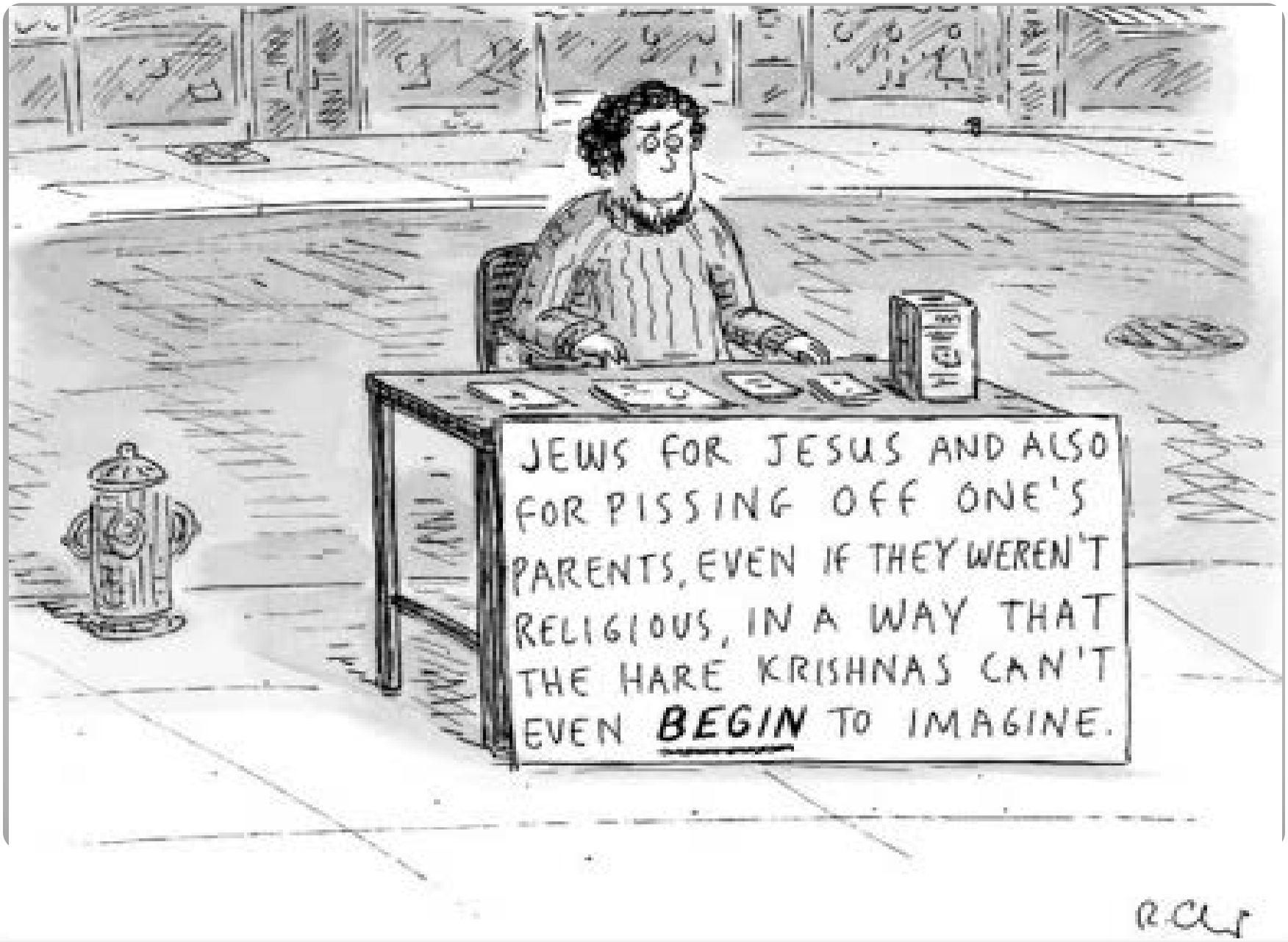
JEWS FOR JESUS AND ALSO FOR PISSING OFF ONE'S PARENTS, EVEN IF THEY WEREN'T RELIGIOUS, IN A WAY THAT THE HARE KRISHNAS CAN'T EVEN BEGIN TO IMAGINE.

COMMUNICATIONS CARD

1. USE THE RIGHT TERMINOLOGY (I Cor. 9:20)

DO SAY	DON'T SAY
(a) MESSIAH YESHUA/MESSIAH JESUS	(a) JESUS CHRIST
(b) MESSIANIC/COMPLETED/FULFILLED JEW	(b) CONVERT
(c) A BIBLE BELIEVER	(c) A CHRISTIAN
(d) COME TO A MEETING OF BIBLE BELIEVERS	(d) COME TO CHURCH
(e) 2ND PART OF BIBLE OR NEW COVENANT	(e) NEW TESTAMENT
(f) TREE	(f) CROSS

EXPLANATION

(a) The term "CHRIST" does NOT have a Jewish connotation to the average Jewish person.

(b) "Convert means to TAKE AWAY Judaism and to become a "goy," aGentile. "Completed Jew" means to BUILD UPON OR ADD TO his Jewish heritage by gaining the atonement, gaining the Messiah and gaining a more personal relationship to God.

(c) ALL non-Jews are considered CHRISTIANS, even Hitler

(d) The term "Church" is too Gentile.

(e) The New Testament is considered a NON-JEWISH book. Don't emphasize it; USE IT.

(f) The "CROSS" has been a symbol of Jewish persecution.

(OVER)

Einspruch's *Bris Khadosho*

Einspruch and His Yiddish Press

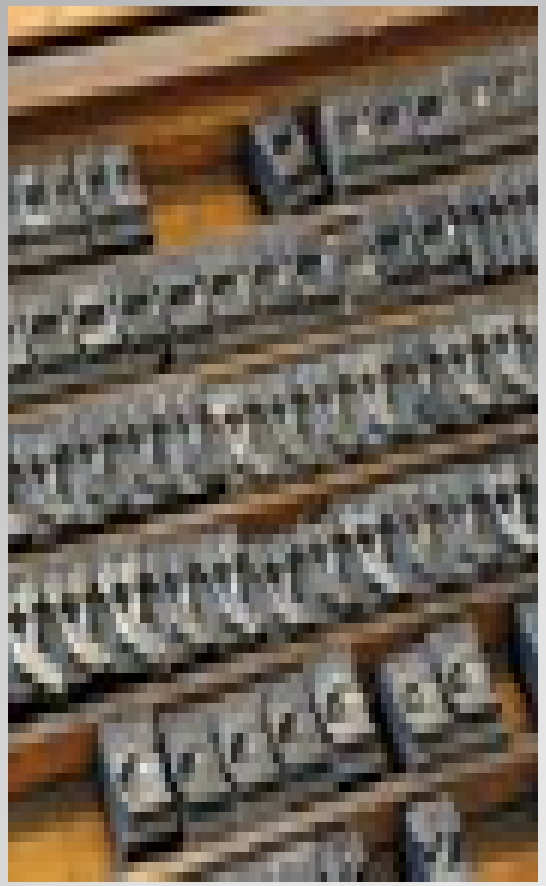

The Yiddish press at
the Yiddish Book Center in Amherst, MA

ISRAEL: The Struggle to Survive
TIME
THE WEEKLY NEWSMAGAZINE
ISRAEL'S
PREMIER
ESHKOL

כוס
ישועות
אשא

הקונגרס החמישי של הציונים בבזל-תרס"ב
ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים

דער בריוו צו די ייִדן

א נאָכדעם ווי גאָט האָט פאַרצייטן אַ סך
מאָל און אויף פאַרשידענע אופֿנים גערעדט
צו די אָבות דורך די נביאים, 2 האָט ער אויפן
סוף פון די דאָזיקע טעג גערעדט צו אונדז
דורך דעם זון, וועמען ער האָט באַשטימט פאַר
אַ יורש פון אַלצדינג, דורך וועמען ער האָט
אויך באַשאַפן די וועלטן. 3 ער, וואָס איז דער
אָפּשיין פון זיין כָּבוד, און דאָס סאַמע אָפּבילד
פון זיין מַהות, האַלט אויף אַלצדינג דורך דעם
וואָרט פון זיין מאַכט. בעת ער האָט געמאַכט
אַ רייניקונג פאַר זינד, האָט ער זיך אַנידער־
געזעצט ביי דער רעכטער האַנט פון דער
גדולה אין דער הייך, 4 און איז געוואָרן אויף
אַזויפיל בעסער איידער די מַלאָכים, אַז ער
האָט געירשנט אַ חָשובערן שֵׁם איידער זיי.
5 וואָרים צו וועמען פון די מַלאָכים האָט ער
ווען אַמאָל געזאָגט:

דו ביסט מיין זון,
היינט האָב איך דיך געבוירן[א]?

און ווידער:

איך וועל פאַר אים זיין אַ פאָטער,

[א] תהלים ב, ז.

Illustration (from Lilien) for “The Letter to the Hebrews”

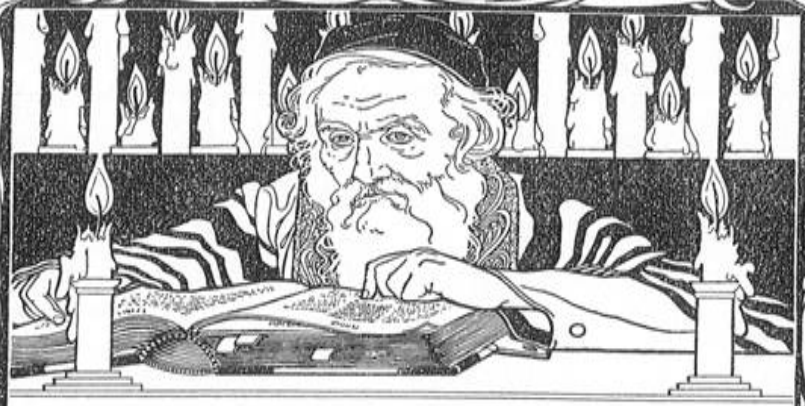

די בשורה לויט מַתִּיָא

א דאָס איז דאָס סֵפר פון דעם יִחוס פון יֵשוּעַ הַמָּשִׁיחַ,
דעם זון פון דָוִדן, דעם זון פון אַבְרָהמען.
2 אַבְרָהם האָט געבוירן יִצְחָקן, און יִצְחָק האָט געבוירן
יַעקבן, און יַעקב האָט געבוירן יהודהן און זיינע ברידער,
3 און יהודה האָט געבוירן פֶּרֶצן און זֶרחן פון תָּמָרן, און
פֶּרֶץ האָט געבוירן חֶצרוֹנען, און חֶצרוֹן האָט געבוירן
רָמען, 4 און רָם האָט געבוירן עַמִּינָדבן, און עַמִּינָדב האָט
געבוירן נַחשוֹנען, און נַחשוֹן האָט געבוירן שַׂלמוֹנען, 5 און
שַׂלמוֹן האָט געבוירן בוֹעַזן פון רָחָבן, און בוֹעַז האָט
געבוירן עוֹבֵדן פון רוּתן, און עוֹבֵד האָט געבוירן יִשַׁיִן,
6 און יִשַׁי האָט געבוירן דעם מֶלֶך דָוִד.
און דָוִד האָט געבוירן שלמהן פון דעם ווייב פון אוּרִיָה,
7 און שלמה האָט געבוירן רחבעמען, און רחבעם האָט
געבוירן אַבִיָהן, און אַבִיָה האָט געבוירן אָסָאן, 8 און אָסָא
האָט געבוירן יהוֹשָׁפָטן, און יהוֹשָׁפָט האָט געבוירן יהוֹרָמען,
און יהוֹרָם האָט געבוירן עוּזִיָהוּן, 9 און עוּזִיָהוּ האָט געבוירן

Melekh Ravitch (1893-1976)

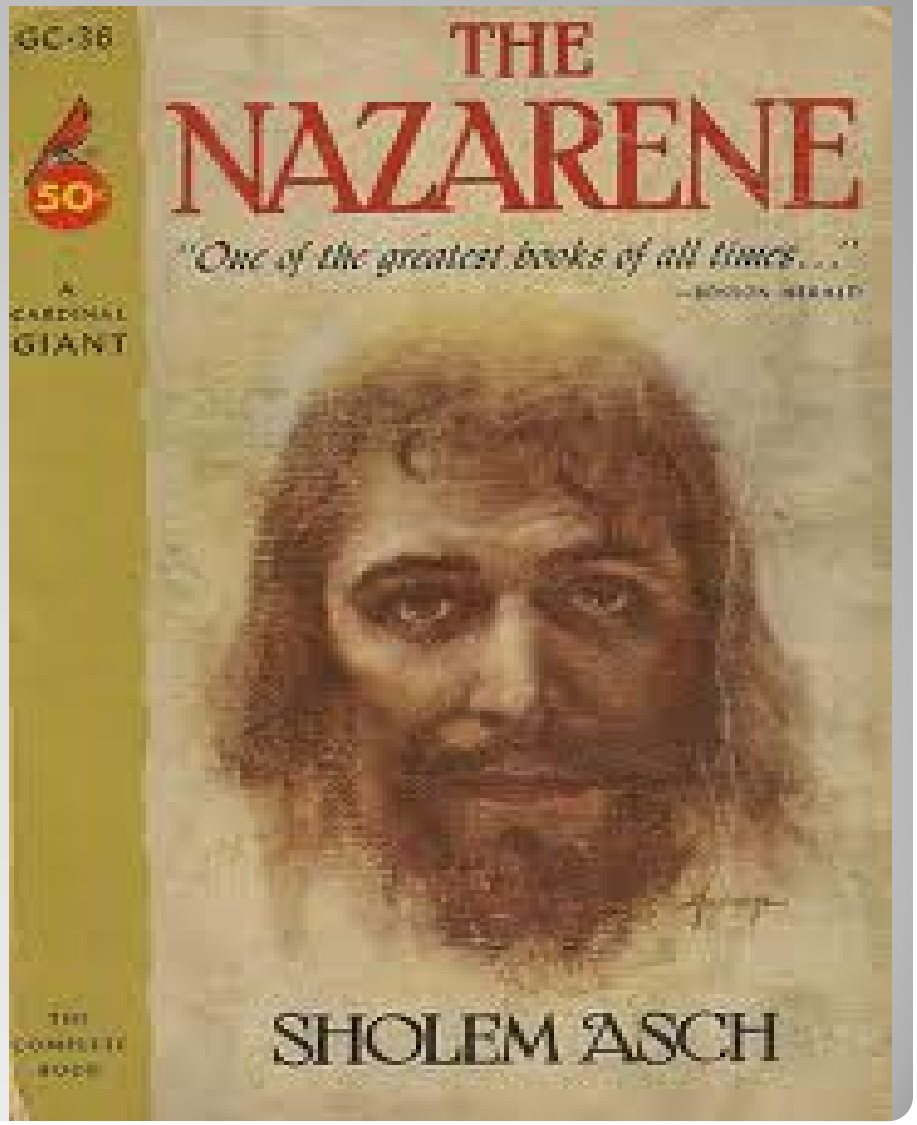

Sholem Asch (1880-1957)

Marc Chagall
White Crucifixion, 1938

Max Liebermann
Der zwölfjährige Jesus im Tempel, 1879

Uri Zvi Greenberg *Uri Tsvi farn tseylm* (Uri Zvi before the Cross)

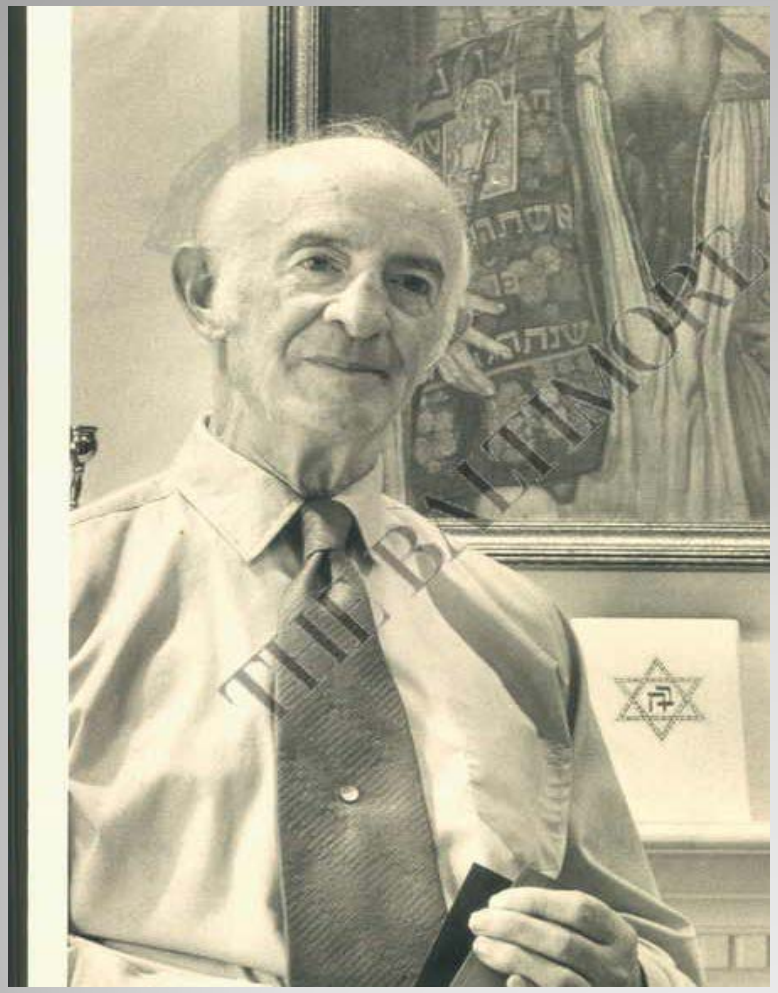
THE BELLINSON